

Marin Iulian NEAGOE, *Cetatea medievală a Severinului, centru de putere la Porțile de Fier, Craiova: Editura Autograf MJM, 2021, 194 p. il. ISBN 978-606-709-240-0*

Pentru început (p. 7–10) autorul introduce cititorul în problematica subiectului, fiind amintite contextul politic și economic în care a fost construită cetatea Severinului și, ulterior, refacerile acesteia.

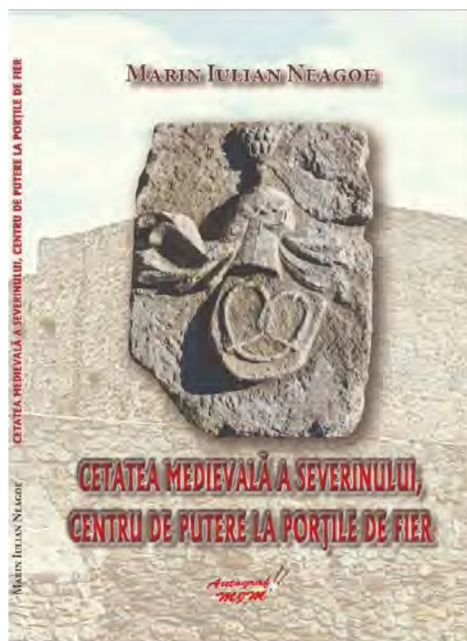
După *Introducere* este prezentat capitolul I, *Repere documentare privind așezarea și Cetatea Severinului* (p. 11–24). Aflăm că pentru prima dată Severinul este menționat în secolul al XI-lea, iar pentru prima dată într-un document emis de Cancelaria Țării Românești, Severinul este menționat în anul 1368, în timpul lui Vladislav I. Sunt analizate izvoarele narative și izvoarele cartografice.

Capitolul al II-lea, *Istoricul cercetărilor arheologice la Cetatea Severinului* (p. 25–34), prezintă istoriografia problemei și debutează cu primele informații referitoare la investigații în cetate, care se datorează lui Fernando de Marsigli (conte italian, colonel în armata austriacă), cel care a realizat și primul plan al cetății. După mai multe tentative de realizare a unor investigații arheologice în secolul al XIX-lea și la începutul secolului XX, abia în anul 1936 debutează cercetarea sistematică a cetății, sub coordonarea lui Alexandru Bărcăcilă. Constatăm că s-au realizat relativ puține cercetări arheologice sistematice în cetatea medievală a Severinului, dacă ne raportăm la importanța ei istorică (1936–1947, 1965–1969, 1989, 2007, 2011–2012).

În capitolul III, *Arhitectura Cetății Severinului* (p. 35–53), autorul prezintă, așa cum anunță titlul, informații referitoare la arhitectura cetății, corelate cu informațiile istorice și arheologice privind etapele de construcție și de refacere. Nu este cunoscut cu exactitate și documentat arheologic momentul construcției cetății. Se știe, în schimb, că a fost descoperită o monedă emisă de Andrei al II-lea pe vremea când deținea titlul de duce al Croației și Dalmației, tip monetar care a circulat în zonă până la invazia mongolă din anii 1241–1242. Din perioada 1247–1260, când Severinul era stăpânit la cavalerii ioaniți, datează a doua etapă a construcției cetății. Refaceri sunt cunoscute din secolele următoare, datorate distrugerilor provocate de asediile din secolele XIV–XVI. Arhitectura este analizată, pe rând, în trei subcapitole: *Fortificația din lemn și pământ?*, *Prima incintă din piatră a cetății și A doua incintă din piatră a cetății*.

Capitolul IV, *Biserica și necropola Cetății Severinului* (p. 55–57), analizează istoricul celor două obiective. Se pare că biserica a fost construită în ultimul deceniu al secolului al XIII-lea, sau în prima jumătate a secolului al XIV-lea, fiind cunoscute două refaceri. În cadrul cercetărilor arheologice întreprinse în intervalul 1936–1939, s-a constatat existența unor ruine mai vechi, „din care s-a mai păstrat o parte a absidei mari, continuată spre sud de o absidă mai mică”, care ar data din secolul al XIII-lea. În cursul cercetărilor arheologice au fost identificate 22 de morminte, care au fost datate în secolele XIII–XV. Ultimul dintre acestea, descoperit în anul 2011, a fost datat în prima jumătate a secolului al XIII-lea și îl ajută pe autorul cărții se presupune că biserica cu plan treflat a funcționat în acea perioadă, până la invazia mongolă.

Capitolul V, *Banatul, Țara și Cetatea Severinului între secolele al XIII-lea și al XVI-lea* (p. 59–93), se concentrează pe prezentarea relațiilor externe ale Țării Severinului în contextul conflictelor

în care acest spațiu a fost implicat. Poziționarea geografică a influențat participarea directă sau indirectă în conflictele dintre regatul maghiar și cnezii și voievozii valahi, liderii sârbi, bulgari și bizantini, în secolele XIII–XIV. Apoi este realizat un istoric al cercetărilor privind înființarea și întinderea Banatului de Severin, care, se pare că la începutul secolului al XIII-lea, ocupa teritoriul dintre râurile Cerna și Olt, spațiu controlat de primul ban al Severinului – Dominik de Bassan, însă nu există informații documentare suficiente în acest sens. Mai târziu, teritoriul acestei formațiuni politico-militare creată de regele Ungariei cuprindea partea de est din actualul teritoriu al județului Caraș-Severin și o parte din actualul teritoriu a județului Mehedinți, aserțiune acceptată și de autorul cărții pe care o prezentăm. La sfârșitul secolului al XIV-lea zona Severinului a devenit subiect de luptă între Creștinătate și Semilună.

În penultimul capitol, *Cultura materială a Cetății Severinului* (p. 95–129), autorul prezintă succint cele mai importante categorii de materiale descoperite în cadrul cercetărilor arheologice: ceramica, arme, unelte, podoabe și monede. Toate au fost împărțite, la rândul lor, în subcategorii.

Textul lucrării se încheie cu capitolul VII, *Concluzii* (p. 131–137). Considerăm că cele mai importante concluzii fac referire la momentul construirii cetății, fiind plasat în prima jumătate a secolului al XIII-lea, când s-a construit un donjon rectangular cu laturile de 12 metri, iar în apropiere exista o biserică și o necropolă. Apoi, pe baza surselor arheologice și a celor documentare, s-a concluzionat că la Severin ar fi avut reședința un personaj important, menționat în Diploma Ionașilor. Prima mențiune clară a cetății apare în *Cronica pictată de la Viena*, în contextul campaniei militare declanșată de Carol Robert de Anjou împotriva lui Basarab.

Lista bibliografică este bogată, cuprinzând, pe lângă lucrările cu referire directă la Cetatea Severinului, și titluri care abordează tangențial problematica subiectului, începând cu lucrări publicate în secolele XV (1453, 1483) și XVI (1528, 1567, 1570) și până la lucrări publicate recent.

Lucrarea se încheie cu 30 de planșe (p. 165–194), în care sunt ilustrate planuri, hărți, fotografii vechi și actuale ale cetății, fotografii și desene din cercetări arheologice recente, fotografii și desene ale obiectelor descoperite.

Parcurgând lucrarea, oricine poate constata faptul că autorul a depus un mare efort pentru realizarea sa. Trebuie menționat că ies în evidență o mulțime de informații importante, din care unele inedite. Autorul anunță apariția în viitor a unei lucrări cu caracter monografic dedicată Cetății Severinului, de o mai mare amploare, care este mult așteptată.

Florin CIULAVU*

* Muzeul Județean Olt; e-mail: florinciulavu@gmail.com.